

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Кошель Анна Павлівна 

канд. пед. наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, Україна

Кошель Віталій Миколайович 

канд. пед. наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, Україна

Семенова Анастасія Сергіївна

здобувач вищої освіти факультету дошкільної початкової освіти і мистецтв
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, Україна

Андрущенко Тетяна Миколаївна

здобувач вищої освіти факультету дошкільної початкової освіти і мистецтв
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, Україна

Дідовець Інна Леонідівна

здобувач вищої освіти факультету дошкільної початкової освіти і мистецтв
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, Україна

Коваленко Діана Олександрівна

здобувач вищої освіти факультету дошкільної початкової освіти і мистецтв
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка, Україна

ІНОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація: у статті висвітлено важливість використання інноваційних підходів у організації освітнього процесу підготовки здобувачів за освітньо-професійною програмою 012 Дошкільна освіта.

Для створення оптимальних умов організації освітнього процесу у підготовці майбутніх фахівців у галузі дошкільної освіти у закладах вищої освіти (далі ЗВО) необхідно мати чітке розуміння професійних компетенцій майбутнього вихователя дітей дошкільного віку яка включає професійні базові знання, уміння, навички та ціннісні орієнтації у професії. Саме професійні орієнтації характеризують мотиви та переваги вихователя дітей дошкільного віку, вміння цінувати знання, досвід, відносини з людьми в професії. Мотиви та професійне спрямування, що стимулюють професійну діяльність, обумовлюють її ефективність та результативність [1].

У зв'язку з цим враховуючи сучасні тенденції розвитку освіти України, для удосконалення освітнього процесу підготовки майбутніх вихователів дітей раннього та дошкільного віку, у жовтні 2019 року на базі комунального дошкільного навчального закладу № 26 Чернігівської міської ради було створено навчально-наукова лабораторію. На розширеному засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв, Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (далі НУЧК ім. Т.Г.Шевченка) було ухвалено рішення про початок

діяльності лабораторії і призначено директора навчально-наукової лабораторії – Олексієнко В. В. магістр дошкільної освіти, завідувач дошкільного навчального закладу № 26 м. Чернігова та керівника від ЗВО – Кошель А. П. канд. пед. наук, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти НУЧК ім. Т.Г.Шевченка [3].

Співробітники навчально-наукової лабораторії працівники комунального дошкільного навчального закладу № 26 Чернігівської міської ради (далі ЗДО) та викладачі кафедри дошкільної та початкової освіти факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв, НУЧК ім. Т.Г.Шевченка узгодили завдання, які необхідно реалізувати в ході діяльності лабораторії та ініціювали розробку положення «Положення про навчально-наукову лабораторію». В результаті на Раді факультету дошкільної, початкової освіти і мистецтв НУЧК ім. Т.Г.Шевченка було затверджено положення з яким всі бажаючі можуть ознайомитись на офіційному сайті НУЧК ім. Т.Г.Шевченка [9].

Діяльність навчально-наукової лабораторії організовувалось відповідно до низки вітчизняних документів, зокрема: Закону України «Про дошкільну освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про освіту», Концепції розвитку інклюзивного навчання, Базового компоненту дошкільної освіти в Україні (далі БКДО), «Про охорону дитинства», Національної доктрини розвитку освіти, Державної національної програми «Освіта. Україна ХХІ століття», Указу президента Про національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», чинних освітніх програм для дітей раннього та дошкільного віку та інших нормативних документів які регламентують діяльність ЗДО та ЗВО [8].

Розвиток дошкільної освіти залишається одним із пріоритетних напрямів державної політики в галузі освіти. Основними завданнями якої є створення належних умов для отримання дітьми якісної дошкільної освіти, забезпечення дієвості особистісно-орієнтованої освітньої системи та реалізація принципів гуманізації, індивідуалізації та інтегративності освітнього процесу в ЗДО [5].

До основних форм діяльності лабораторії увійшли: практичні навчальні заняття та семінари-тренінги; самостійна робота студентів; проходження різних видів навчальних практик; науково-дослідна робота студентів спеціальності «Дошкільна освіта» в тому числі виконання кваліфікаційних проектів (робіт) відповідно до наукового напрямку кафедри дошкільної та початкової освіти; написання наукових статей, участь у роботі студентських проблемних груп, науково-практичні конференції, курси підвищення кваліфікації вихователів дітей раннього та дошкільного віку та вчителів початкових класів тощо [6].

Враховуючи соціальні запити було організовано методичну роботу для підвищення фахової компетентності вихователів ЗДО. Для цього на базі ДНЗ № 26 згідно з затвердженим планом розпочалася робота з циклу семінарів-практикумів для педагогів ЗДО де вони мали можливість ознайомитись з актуальними інноваціями дошкільної освіти, зокрема новими техніками у використанні ейдетичних прийомів у роботі з дітьми дошкільного віку.

Метою семінарів була апробація методичних та дидактичних матеріалів щодо використання ейдетики в освітньому процесі ЗДО.

В ході семінарів-практикумів: педагоги, викладачі та здобувачі спеціальності «Дошкільна освіта» мали можливість ознайомитись з новими техніками у використанні ейдетичних прийомів у роботі з дітьми дошкільного віку. Під час практичної частини семінару педагоги в ігровій формі продемонстрували уміння записувати методом піктограм певне речення, читати оповідання за серією опорних картин, складати казки з опорою на предметне зображення та мнемо таблиці [3].

Під час практичної частини семінару педагоги в ігровій формі продемонстрували уміння записувати методом піктограм певне речення, читати оповідання за серією опорних картин, складати казки з опорою на предметне зображення та мнемо таблиці. Запропоновані прийоми та форми роботи допомогли присутнім проявити пізнавальну

активність, допитливість, свіжість і гостроту сприймання, яскравість уяви, фантазію при створенні колажів.

Запропоновані прийоми та форми роботи допомогли присутнім проявити пізнавальну активність, допитливість, свіжість і гостроту сприймання, яскравість уяви, фантазію при створенні колажів.

Під час семінару було впроваджено в освітній процес ЗДО розроблений вихователем вищої кваліфікаційної категорії, канд. пед. наук, доцентом кафедри дошкільної та початкової освіти Кошель А.П. навчально-методичний посібник «Використання ейдетики в освітньому процесі закладів дошкільної освіти» для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», працівників ЗДО та батьків [3].

Ефективність виконання викладених форм роботи з дітьми визначається її результативністю. Так в результаті поглибленої роботи в дітьми дошкільного віку через 3 роки значно покращилась пам'ять, мислення, уважність, здатність до саморегуляції. Діагностичні вивчення образної пам'яті, які проводив практичний психолог ДНЗ № 26 м. Чернігова, показали, що більшість дітей (59 %) перед вступом до школи показали достатній рівень ейдетичного розвитку, а 41 % – високий.

Крім цього у дітей дошкільного віку значно покращилась здатність мислити за допомогою спеціальних ейдотехнічних прийомів, було розвинуто природну здатність мислити образами. Вихованці отримали базові знання, уміння й навички для подальшого інтелектуального зростання. Вони стали самостійними, організованими, засвоїли естетичне сприйняття світу і позитивне ставлення до навчання. Все це сприяє розвитку психічних процесів – пам'яті, волі, уяви, мислення.

Ейдетичний розвиток при систематичній організованій роботі складає фундамент загально-розумового розвитку дитини та є базовою компетентністю для успішності виховання в ЗДО, школі, в подальшому житті.

9-10 грудня 2019 року в ЗДО №26 для фахівців дошкільної освіти міста Чернігів було проведено семінар-тренінг «Професійне вигорання педагога».

Кандидатами педагогічних наук, старшими викладачами кафедри дошкільної та початкової освіти Кошель А. П., та Кошель В. М., разом зі студенткою спеціальності «Дошкільна освіта» Ширмановою А. Р та вихователями-практиками було вдало організовано та проведено теоретичний та практичний блоки заходу. Зокрема, учасники семінару мали змогу продіагностувати рівні власної схильності до професійного вигорання, навчилися використовувати техніки запобігання професійного вигорання у практичній діяльності («Сміттєвий кошик», «Непредметне зображення» та ін.).

В рамках інноваційного курсу підвищення кваліфікації «Супергерої» (початкова та дошкільна освіта) 16. 10. 2019 р. в ході діяльності лабораторії було організовано і проведено Кошель А.П. та Кошель В.М. блоки «Ейдетика: секрети ефективного запам'ятовування» та «Профілактика професійного вигорання».

Іншим не менш важливим аспектом роботи лабораторії є діяльність наукових студентських гуртків [2].

Так на кафедрі дошкільної та початкової освіти є декілька постійно діючих наукових гуртків: «Інтеграція арт-терапевтичних технологій у ЗДО» керівник Кошель А.П. – доцент кафедри дошкільної та початкової освіти НУЧК імені Т.Г.Шевченка і «Фізичне виховання та валеологічна освіта дітей дошкільного віку як системоутворюючі компоненти формування здоров'я» керівник Кошель В.М. – доцент кафедри дошкільної та початкової освіти НУЧК імені Т.Г.Шевченка.

Від стану здоров'я підростаючого покоління залежить благополуччя і розвиток суспільства. Однак в останні десятиріччя спостерігається помітна тенденція до погіршення здоров'я дітей. Найбільш вагомими чинниками цього процесу вважаємо екологічні проблеми, неякісне харчування, зниження рівня життя сімей, медичного обслуговування, прискорення темпу життя й зростання психологічного та емоційного навантаження на дітей, починаючи з дошкільного віку, тощо [6 с. 41].

Для дослідження вище зазначеної проблеми було спеціально організовано експериментальну роботу яка передбачала вивчення діагностичних карт фізичної підготовленості та педагогічне спостереження за руховою діяльністю дітей дошкільного віку в умовах ЗДО № 26 м. Чернігова [3].

Основною метою наукового гуртка є залучення студентів до проведення науково-дослідної діяльності щодо вивчення питань оздоровчо-терапевтичної діяльності з дітьми дошкільного віку в історико-педагогічному спектрі, дослідження теоретико-методичних розробок та сучасних підходів до використання елементів арт-терапії в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти, використання методів арт-терапії у професійній діяльності вихователів дітей дошкільного віку, шляхи впровадження новаторського педагогічного досвіду у сучасний освітній процес ЗДО, створення умов для творчого зростання у процесі фахової підготовки для майбутньої професійної діяльності, кар'єрного росту та професійного зростання.

З детальною інформацією діяльності гуртка можна ознайомитись на офіційному сайті НУЧК імені Т.Г.Шевченка у вкладці (факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв).

За результатами діяльності студентського наукового гуртка студентами взято участь у всеукраїнських, міжнародних науково-практичних конференціях, олімпіадах, конкурсах на крашу наукову роботу, конкурсах науковий робіт зі спеціальності «Дошкільна освіта», семінарах, круглих столах, форумах за результатами яких опубліковано тези та статті [2].

Крім цього студентами спеціальності «Дошкільна освіта» разом з науковим керівником підготовлено більше 20 навчально-методичних посібників для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», педагогічних працівників закладів дошкільної освіти та батьків дітей дошкільного віку.

Наступним науковим студентським гуртком є «Фізичне виховання та валеологічна освіта дітей дошкільного віку як системоутворюючі компоненти формування здоров'я» [1; 2; 3; 5; 6; 7; 8].

Основною метою наукового гуртка є залучення студентів до проведення науково-дослідної діяльності щодо вивчення питань фізичного виховання та валеологічної освіти дошкільників як базового компоненту формування здоров'я в історико-педагогічному, соціальному спектрі, дослідження теоретико-методичних розробок та сучасних підходів до фізкультурно-оздоровчої діяльності в умовах освітнього процесу ЗДО, створення здоров'язбережувального середовища в закладах дошкільної освіти, шляхи впровадження здоров'язбережувальних технологій у сучасний освітній процес ЗДО, створення умов для творчого зростання у процесі фахової підготовки для майбутньої професійної діяльності [4].

З детальною інформацією діяльності гуртка можна ознайомитись на офіційному сайті НУЧК імені Т.Г.Шевченка у вкладці (факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв).

За результатами діяльності студентського наукового гуртка здобувачами взято участь у конференціях різного рівня та спрямування, олімпіадах, конкурсах наукових робіт, семінарах, круглих столах, тренінгах, форумах за результатами яких опубліковано наукові тези, статті та отримано відповідні сертифікати.

Крім цього студентами спеціальності «Дошкільна освіта» разом з науковим керівником за період 2019-2024 н. р. підготовлено більше 30 навчально-методичних посібників для студентів спеціальності «Дошкільна освіта», педагогічних працівників закладів дошкільної освіти та батьків дітей дошкільного віку.

Діяльність лабораторії постійно висвітлювалась Кутенковою Н.Б. на методичних об'єднаннях, зустрічі вихователів-методистів закладів дошкільної освіти міста, семінарах, конференціях за сприяння управління освіти Чернігівської міської ради.

Наприклад 27.08.2021р. року на базі закладу дошкільної освіти №4 «Калинонька», центру розвитку дитини Чернігівської міської ради відбулись серпневі зустрічі вихователів-методистів закладів дошкільної освіти міста «Дошкілля 21/22: next level» .

У заході взяли участь представники Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка, доценти кафедри дошкільної та початкової освіти Анна Кошель та Віталій Кошель, які ознайомили присутніх з результатами діяльності навчально-наукової лабораторії на базі ЗДО № 26 у 2020-2021 н.р., окреслили вектори співпраці із ЗДО міста. Під час подальшої дискусії відбулося обговорення сучасних тенденцій розвитку дошкільної освіти України, шляхів удосконалення якості професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО.

В процесі заходу організатори виявили щире бажання долучитись до діяльності лабораторії.

Соціальна фасилітація посилила активність всіх учасників лабораторії, а висвітлення результатів її діяльності спричинили велику зацікавленість не тільки академічної спільноти, а й в першу чергу засобів масової інформації.

Так у черговому випуску газети «Деснянська правда» у №19 С. 4 від 10. 06. 2021р. вийшла стаття з назвою яка висвітлювала проведення екзамену з використанням елементів дуальної освіти з дисципліни «Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти» для студентів спеціальності Дошкільна освіта.

Формування іміджу сучасного навчального закладу – це складний довготривалий процес, у ході якого створюється якийсь спланований образ на основі наявних ресурсів [8].

Одним з таких ресурсів в контексті діяльності лабораторії є проходження здобувачами «Дошкільної освіти» різні види педагогічних практик. Практична підготовка здобувачів спеціальності «Дошкільна освіта», які навчаються в Університеті, здійснюється шляхом проходження ними практики в закладах дошкільної освіти, згідно з укладеними Університетом договорами, що забезпечують практичну підготовку [10].

Метою проходження практики в закладах дошкільної освіти є оволодіння здобувачами сучасними методами і формами організації освітнього процесу в ЗДО; формування у них на базі одержаних в університеті знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних для професійної діяльності умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо застосовувати їх у практичній діяльності [6].

В результаті ефективно організованої «PR» діяльності щодо висвітлення роботи навчально-наукової лабораторії кількість закладів дошкільної освіти з якими були укладені відповідні договори для проходження практики у порівнянні з періодом до початку діяльності лабораторії суттєво виріс.

У здобувачів спеціальності «Дошкільна освіта» значно розширився перелік закладів ЗДО де можна пройти різні види практик. Проведене опитування здобувачів засвідчило, що студенти можуть обирати заклади для проходження практики не тільки ґрунтуючи свій вибір на відгуках про заклад а вже і враховувати географічне розташування закладу в м. Чернігові.

Крім того гарантом освітньої програми ОПП «Дошкільна освіта» ОС Бакалавр канд. пед. наук, доцентом кафедри дошкільної та початкової освіти Кошель А.П. та гарантом освітньої програми ОПП «Дошкільна освіта» ОС магістр, канд. пед. наук, доцентом кафедри дошкільної та початкової освіти Кошель В.М. за результатами проходження акредитаційної експертизи яке здійснює Галузева експертна рада Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти було ініційовано створення на базі фахівців лабораторії – Ради стейкхолдерів.

Мета діяльності Ради стейкхолдерів – розширення можливостей долучення роботодавців до процесу періодичного перегляду і удосконалення освітніх програм спеціальності «Дошкільна освіта». Що в свою чергу сприятиме створенню позитивного іміджу сучасного ЗДО, що вимагає передусім якісних стандартів дошкільної освіти, компетентності керівників, досвідчених вихователів і розуміння кожним членом колективу важливості спільної роботи [3].

Проте, нажаль, у зв'язку з російською агресією по відношенню до України відбулися значні зміни в освітньому процесі і діяльності навчально-наукової лабораторії ДНЗ № 26 м. Чернігова.

Будівлю ДНЗ № 26 та базового закладу в рамках розширення лабораторії ДНЗ №72 в Місті-герой Чернігові росією було перетворено на руїни. Проте, Рада стейкхолдерів відновила свою роботу, але повернутись до звичайного режиму діяльності навчально-наукової лабораторії відбулося лише в лютому 2023 року.

28.11.2023 року на базі навчально-наукової лабораторії ЗДО 26 відбулося засідання студентського наукового гуртка «Інтеграція арт-терапевтичних технологій у ЗДО». Зі студентами 13 групи спеціальності «Дошкільна освіта» було проведено захід «Колір здоров'я. Арт-терапія».

Працювали з впливом кольору на емоційний стан, формували цілісне уявлення про людину як господаря власних вчинків і поведінки, розкрили значення та вплив кольору на людину, її психологічне здоров'я. Анна Кошель ознайомила учасників з деякими елементами арт-терапії для зняття емоційного напруження, вчила бачити прекрасне в творах мистецтва. Учасники працювали з кольорами, розбирались з емоціями, які відчуваємо у своєму тілі.

09.03.2023 р. на базі навчально-наукової лабораторії у ДНЗ № 26 м. Чернігова відбулися педагогічні читання з нагоди відзначення 209-ї річниці від дня народження світоча української культури, геніального поета, художника, мислителя – Тараса Григоровича Шевченка.

Учасники заходу виступили з доповідями, декламували вірші, виконували пісні на слова Тараса Шевченка та інші творчі завдання, вихователі ДНЗ № 26 м. Чернігова організували книжкову виставку і виставку дитячих малюнків.

Висновки: Одним з ефективних підходів для удосконалення освітнього процесу в умовах ЗВО є створення навчально-наукової лабораторії, оскільки вона має великі потенційні можливості для удосконалення підготовки здобувачів зі спеціальності «Дошкільна освіта».

Список використаних джерел:

1. Горман, О. М., Овсієнко, О. С., & Кошель, В. М. (2019). ДО ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ. MODERN SCIENTIFIC CHALLENGES AND TRENDS, 65.
2. Кошель, А., Кошель, В., & Сидоренко, О. (2023). ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ КАЗКОТЕРАПІЇ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ. Grail of Science, (26), 394-399.
3. Кошель, А., Кошель, В., Олексієнко, В., Кутеньова, Н., Гарус, К., Петросюк, К., ... & Сірик, Д. (2022). ДЕЯКІ АСПЕКТИ ДІЯЛЬНОСТІ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОЇ ЛАБОРАТОРІЇ НА БАЗІ КОМУНАЛЬНОГО ДНЗ № 26 ЧЕРНІГІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ ЗА 2019-2022 Р. Grail of Science, (16), 379-394.
4. Кошель, А. П., Кошель, В. М., & Міненко, А. О. (2021). Розвиток soft skills у майбутніх вихователів ЗДО як необхідний компонент конкурентоспроможності на ринку праці. Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т.Г.Шевченка, 168(12), 194-198.
5. Кошель, В. М., Прокоп'єва, А. М., Юрченко, Н. В., Горман, О. М., & Овсієнко, О. С. (2019). До проблеми інноваційних технологій в освітньому процесі в закладів дошкільної освіти. Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference.
6. Кошель, В. М., & Юрченко, Н. В. (2019). Використання інноваційних технологій для самовдосконалення майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в професійній діяльності. 2-ге видання.
7. Кошель, В. М., & Герман, Н. В. (2020). Зміст і методика використання оздоровчих технологій в умовах освітнього процесу закладів дошкільної освіти.
8. Кошель, В., & Іващенко, С. (2020). ДО ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ІМІДЖУ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ. InterConf, (33). вилучено із <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/interconf/article/view/5311>
9. Положення про організацію та проведення практики студентів Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка (2018). вилучено із <https://drive.google.com/file/d/1g-N1qke7302Kluyk-W8Ug7jNeIXUuJCW/view>